

Projekt expedice:

KEMBALI II.

...jak šel čas

*„Na Eigeru jsem chtěl vyzkoušet své schopnosti,
v Himalájích poznal osamělost, v Tibetu pozoruhodné lidi.
V nitru ostrova Nová Guinea jsem našel všechno pohromadě“
Heinrich Harrer*

Přehled základních údajů:

- ❑ **Termín konání:** 26. červenec - 20. srpen 2019
- ❑ **Místo/země:** Indonésie, Západní Nová Guinea, Papua, Jayawijaya

Západní Nová Guinea (dříve *Irian Jaya* či *Západní Irian*) je označení pro západní polovinu druhého největšího ostrova světa spravovanou Indonésií. Je považována za nejdivočejší místo naší planety. Možná zde ještě existují neprobádaná území, kde skryty před vnějším světem žijí kmeny lidí téměř na úrovni doby kamenné. Je jedním z posledních míst, které se může pyšnit zachovalou a hlavně mimořádně pestrou přírodou. Napříč ostrovem prochází pohoří jehož nejvyšší (zatím ještě) pod ledem skryté vrcholy dosahují téměř 5.000 m.n.m.. Tři čtvrtiny povrchu jsou pokryty deštným pralesem, zbytek blahovičnickovými lesy, savanami a mangrovovými bažinami. Najdeme tu na 9000 druhů rostlin, žije zde 175 savců a většina z nich pouze na tomto ostrově. Je to ostrov největších motýlů a snad nejpestřejších ptáků světa.

Po přeletu do Jayapury a získání povolení následuje přelet do městečka Wamena. Toto největší město ve vnitrozemí (asi 30 tisíc obyvatel, v nadmořské výšce asi 1600 m) je východiskem k výpravám do okolí centrálních hor. Leží v Baliemské údolí, které obývá na 90 tisíc příslušníků kmene Dani o jehož existenci se svět dozvěděl až roku 1938.

□ **Cíl, záměr projektu:**

Cílem v pořadí páté expedice sdružení Horizont do vnitrozemí ostrova je završení a doplnění dosavadních aktivit získáním aktuálních poznatků a natočením dalších materiálů pro časosběrný filmový dokument. Termín je vybrán s přihlédnutím, že v tuto probíhá **Festival Budaya Lembah Baliem**, který je velkolepým setkáním a ukázkou rozmanitosti a unikátnosti kultury původních obyvatel údolí Baliem a přilehlých hor. Pevným bodem trekové části je návštěva rodiny našeho domorodého přítele Senkjů a zaznamenání proměn v životě jeho vesnice Pabililo, která se nachází při stezce k hoře Trikora a jezeru Habbema. Ve třetí alternativní části je zvažován trek do místa, kde se zřítil roku 1945 letoun *Gremlin Special*. Dramatický osud přeživších a jejich setkání s domorodci lidmi tehdy získal velkou publicitu.

□ **Tým:**

Rodinná sestava této „miniexpedice“ vytváří dobrá východiska pro úspěšnou komunikaci s původními obyvateli a současně **minimalizuje negativní zásahy do jejich světa**. Předností týmu je sebranost, odolnost a schopnost řešení možných krizových situací, dobrá fyzická kondice, praxe v pobytu v divoké přírodě a další zkušenosti získané během předcházejících čtyř expedic na ostrov Nová Guinea.

doc. RNDr. Alena Žákovská, Ph.D., nar. 1962, pedagog a přírodovědec v oboru molekulární biologie a imunologie

Účastnila se výprav do těžce přístupných míst na všech světadílech naší planety. Vedle poznávání života domorodých obyvatel, ji lákají vrcholy hor. Výborná sportovkyně, mj. bývalá reprezentantka v ultramaratonu, mistryně ČR ve vytrvalostně silovém pětiboji.

Mgr. Nikola Daněk, nar. 1992, právník, asistent soudce

Jeho první cesta k domorodým obyvatelům opravdové divočiny deštného horského pralesa. Zkušenosti s pobytem v horách získal v Alpách, Nepálu nebo v Albánii. Zatím jen tuší, že na Nové Guineji bude skoro vše jinak.

Mgr. Milan Daněk, nar. 1962, sociální pedagog, člen Syndikátu novinářů ČR

Stál za zrodem projektu cest za poznáním života geograficky izolovaných etnik „Harrerův svět“ a řady dalších projektů a aktivit. Píše a filmuje (dokumenty, zpracované ve studiu Audiovisual, získaly několik prestižních ocenění).

Štěpán Daněk, nar. 2004, žák osmého ročníku ZŠ

Těší se na výlet spolu s bráchou, taťkou a mamkou.

□ **Spolupráce:**

JUREK

DREAM WELL, ANYWHERE!

Také tentokrát budeme využívat stany českého výrobce **JUREK S+R**. Bude to další test jejich spolehlivosti při využití v jedné z nejdivočejších a nejdeštivějších oblastí světa.

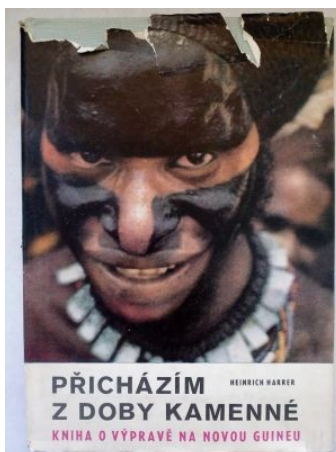
Naváže **blanenské Studio Audiovisual** při zpracování materiálů z expedice na úspěchy předchozí spolupráce při tvorbě nového částečně časosběrného dokumentu?

- **Informační středisko Blanka, Komerční banka** – děkujeme za poskytnutí drobných reklamních materiálů vhodných jako upomínkové dárky pro domorodé obyvatelstvo.
- Zdárný průběh příprav k odletu expedice proběhl za pomoci kamarádů: Petr Klepal, Robert Šamonil, Jirka Skoták, Jan Popelka, Zuzana Zemanová, Honza Charvát...

□ **Použitá technika:**

Panasonic HDC-SD900, Canon 600D, Nikon COOLPIX P7100

□ **Literatura a mapy:**

Za dobu našeho zájmu o tento podivuhodný kout světa jsme nashromáždili množství knih a internetových odkazů, které poskytly potřebný materiál ke studiu různorodých etnických skupin zdejších obyvatel. Vzhledem k charakteru našeho projektu však zůstává nejinspirativnějším zdrojem kniha: **Heinrich Harrer, Přicházím z doby kamenné, Olympia, Praha 1967** (* podepsaná autorem)

V alternativní části této připravované expedice se pokusíme navštívit místo havárie letadla popsané v knize: **Mitchell Zuckoff, Ztraceni v Shangri-La, Jota, Brno 2012**

Vyhlídkový let nad novoguinejskou džunglí se proměnil v boj o život. Katastrofu se podařilo přežít trojici pasažérů ze skupiny, která v květnu 1945 vydala na vyhlídkový let nad nádherné tajemné údolí ležící uprostřed nepřístupných hor, obývané domorodci, o nichž se věřilo, že jsou lovci lebek a kanibalové. Podaří se nám najít vesnici kmene Yali, jejíž obyvatelé se tehdy domnívali, že bílí lidé jsou duchové, kteří k nim spadli z nebe?

Podrobné **mapy** navštívené oblasti dosud nejsou zpracovány (nebo nám dostupné), k plánování treků využíváme mapek stažených z internetu a zejména staré (z devadesátých let) misionáři ručně nakreslené mapy, která už prokázala svou praktičnost během předcházejících expedic.

□ **Senkjů, domorodec kmene Dani a návštěva vesnice Pabilo:**

Rok 2001: Objevil se zničenonc v pralese. Zcela nahý, pouze koteka na penisu prozrazovala jeho příslušnost ke kmeni Dani. Luk a tři šípy, sekýra přes rameno a nevelká síťovka zřejmě se zásobou potravin a kuřiva. Víc nepotřeboval.

Tenkrát při cestě na horu Trikoru nám možná zachránil život, když jsme v pralese ztratili představu o dalším směru pochodu. Vyvedl nás do bezpečí a provázal dalších šest dnů, což byla jedinečná příležitost poznat jeho dovednosti a obdivuhodnou znalost života v divočině.

Rok 2014: Radost ze setkání a 13 roků starých fotek při návštěvě jeho vesnice.

Rok 2019: Během návštěvy před pěti léty nám Senkjů (na fotce ten vpravo) představil svou velkou rodinu. Proto přišel nápad, že mu na oplátku představíme své děti. Doufejme, že bude

živ a zdrav. On sám neví jak je starý. Jeho věk odhadujeme zhruba na pětapadesát, jenže lidé se v této části světa vysokého věku nedožívají.

Vpravo Senkjů, vlevo jeho zeť Tenius.

▣ **Festival Budaya Lembah Baliem 7.-10. srpna 2019:**

Od prvního kontaktu s bílými lidmi (s objeviteli a vzápětí přicházejícími misionáři) a cíleně působením indonéské správy, dochází k rychlým změnám v životě původních obyvatel. Tyto jsou ovlivněny i příchodem turismu do této oblasti. Významnou roli pro udržení identity

původních obyvatel tak představuje festival, který plánujeme navštívit. Pořadatelé letošního jubilejního 30.ročníku slibují kolosální představení tradiční války za předpokládané účasti pěti set až tisíce bojovníků a tanečníků ze širokého okolí. Simulace kmenových válek má význam i pro skutečnou připravenost kmenů bránit své vesnice. Bitva tradičně zdobených a malovaných válečníků umocněná hudbou se odehraje na asi 400 x 250 metrů velkém

prostranství pod širým nebem. Bude se konat během dvou dnů za účasti 26 komunit o počtu kolem 30-50 bojovníků. Festival představí řadu dalších kmenových tradic, hudebních nástrojů a tradiční vaření na rozpálených kamenech, výrobu nástrojů a další. Tance, písně a hudební vystoupení, která vypráví o životě místních lidí na největší kulturní scéně v Papui, budou skvělou příležitostí k pořízení filmového záznamu a fotografické dokumentace.

□ **Kmeny Dani, Lani, Yali:**

Téměř čtyřicet procent původního obyvatelstva Nové Guineje žije v oblastech s nadmořskou výškou mezi 1400 až 2700 m a místa v oblasti Baliemského údolí a okolních hor představují nejpočetnějších populací. Horské kmeny Dani, Lani a Yali jsou světu známé zejména pro zvyk nošení koteky (krytu na penis).

Skupina kmenů **Dani** zahrnuje několik etnik v počtu odhadem 250 tisíc lidí. Mluví rozdílnými příbuznými jazyky. V samotném údolí Baliem jich žije na 90 tisíc. Do příbuzenské skupiny patří i kmeny **Lani** (Západní Daniové), které rozeznáme podle velkých širokých kotek. Dani byli vždy obávaní válečníci. Jednalo se o domluvené bitvy nebo tajné přepady. Bitva je dobrovolná a většinou nekončí úmrtím, jelikož kmen používá jen vzácné oštěpy, které nechce zničit. Nutkání zabíjet vychází z požadavků duchů zemřelých. Na obranu proti tajným přepadům, které již mohou končit úmrtím, staví Daniové strážní věže. V době války se nejvíce zdobí. Nejznámější je zdobení s kančími kly v nose a čelenky z peří rajek. Muži dříve běžně nosili pouze dlouhé tenké koteky a ženy sukénky upletené z vláken orchideje zdobené slámou a pletenou tašku noken přes záda. Hlavní složkou potravy jsou sladké batáty, důležitý je chov prasat a dříve i získávání soli ze slaných jezírek pomocí listů banánovníku. K pěstování využívají tři druhy zahrad: podélná políčka v údolí s vodními kanály, políčka ve strmých svazích, které získávají vypalováním a zahrádky u chýší, kde pěstují tabák, cukrovou třtinu a různé druhy salátů. Daniové byli objeveni a kontaktováni v roce 1938. Tehdy

používali pouze kamenné nástroje, neznali obchod ani peníze a neuměli kvantifikovat, proto jejich jazyk nezná pojem vlastnictví. Z bizarních zvyků dodnes někde ještě přežívá povinnost žen a dívek uříznout si článek prstu pokaždé, když jim někdo blízký zemře.

Yali obývají členitý hornatý terén, který leží východně od údolí Baliem, kde se nachází jejich malé vesničky posazené ve stráních mohutných kopců. Vesnice se skládají z jednoho (nebo i více) velkého mužského domu a skupiny malých rodinných domů. Jejich společnost má přísně rozdělenou roli muže a ženy, když mužské bohatství je měřeno počtem prasat a manželek. Magie a čarodějnictví dosud hraje velmi důležitou roli v jejich duchovní kultuře. Obživu poskytují hlavně batáty a taro, doplňkové jídlo získávají lovem a sběrem. Až do šedesátých let užívaly výhradně kamenné nástroje. Yali mluví odlišným, ale Daniům příbuzným jazykem. Jsou výrazně menších postav a muži, kromě úzké kotečky, nosí sukénky z ratanových obručí

□ **Plánované prezentace výsledků expedice:**

Zpracování filmového dokumentu ve spolupráci s blanenským studiem Audivisual. Publikace v tištěných i elektronických médiích, prezentace zaměřené na širokou veřejnost (besedy, festivaly) a kniha zachycující proměny života domorodých obyvatel v kontextu příběhů pěti expedic.